

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 330.341.1+001.895

DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/13.1>**Згалат-Лозинська Л.О.**

кандидат економічних наук, доцент,
докторант кафедри економічної теорії, обліку та оподаткування,
Київський національний університет будівництва і архітектури
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2063-5738>

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЄКТАМИ В НАУКОВІЙ СФЕРІ

Стаття присвячена визначенню проблем та напрямів державного регулювання процесу управління інноваційними проєктами в науковій сфері в Україні. Встановлено факти непослідовності дій влади щодо фінансової, адміністративно-організаційної підтримки інноваційної діяльності. Підтверджено недостатню чіткість розподілу функцій між розпорядниками бюджетних коштів у сфері науково-технічної діяльності, виявлено проблеми фінансової підтримки установ та працівників науки. Розглянуто роль західних партнерів як зовнішнього джерела підтримки інноваційної діяльності для українських учених. Визначено головних партнерів, переваги та недоліки закордонної підтримки науково-дослідних груп, шляхи оптимізації використання й розвитку дослідницьких інфраструктур, посилення інноваційних можливостей співпраці промислових підприємств та науково-дослідних установ. Встановлено проблему недостатньої кількості кваліфікованих інноваційних менеджерів, які здатні постійно вивчати ринки нововведень та кваліфіковано управляти проєктами. Обґрунтовано необхідність державного сприяння просуванню результатів науково-дослідних робіт через створення інституту брокерської підтримки та маркетингу науково-дослідної продукції, державне сприяння активізації трансферту технологій на основі інтернет-підтримки баз даних наукових розробок.

Ключові слова: інноваційна діяльність, державне регулювання, науково-технічна діяльність, фінансування інноваційних проєктів, державна інноваційна політика, технопарки, трансферт технологій.

Постановка проблеми. Фінансування наукової сфери будь-якої країни, що прагне до сталого економічного зростання, є одним з головних пріоритетів держави, тому з кожним роком уряди розвинених країн збільшують фінансування цієї сфери. Незважаючи на постійне декларування пріоритетності підвищення наукового потенціалу та створення конкурентоспроможної продукції в Україні, наукова сфера залишається хронічно недофінансованою. Нині наука в Україні перебуває у стагнації та потребує реформування з урахуванням досвіду провідних розвинених науково-технічних держав.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у вирішення питання дослідження державного регулювання інноваційної діяльності зробили такі провідні вітчизняні вчені, як В.Д. Боднарчук [1], О.І. Волкова, М.П. Денисенко [2], В.М. Геєць, В.П. Семиноженко [3], В.О. Гусєв [4], С.В. Онишко [5], С.В. Шевчук [6]. Водночас, незважаючи на значний науковий доробок цих авторів, наявний в Україні науково-технічний потенціал не використовується ефективно, тому питання вдосконалення державного регулювання інноваційної діяльності на стадії продукування інновацій потребують подальшого наукового пошуку.

Мета статті полягає в проведенні аналізу проблем державного регулювання процесу управління інноваційними проєктами в науковій сфері, визначенні напрямів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Ідея інтелектуально-інноваційної економіки, заснованої на знаннях, яка була задекларована низкою Законів України («Про інноваційну діяльність» (2002 р.) [7], «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (2011 р.) [8], «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» (1999 р.) [9], «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2016 р.) [10]) і в якій рушійною силою є інтелектуальний капітал та інновації, була дискредитована непослідовністю дій влади щодо фінансової, адміністративно-організаційної підтримки інноваційної діяльності. Так, виключення у 2005 р. із Закону «Про інноваційну діяльність» розділу 5 «Особливості в оподаткуванні та митному регулюванні інноваційної діяльності» практично позбавило його економічного сенсу [7]. Щорічне урізання закладених у державний бюджет витрат на науку суперечить статті 47 Закону «Про наукову і науково-технічну діяльність», згідно з якою держава зобов'язана створити сприятливі умови для розвитку провадження наукової і науково-технічної діяльності та збільшити їх фінансування до 3% ВВП [10]. У 2019 р. витрати на фінансування НДР становили близько 0,45% ВВП, з них за рахунок коштів держбюджету здійснювались 0,16%, тому можна констатувати, що науково-дослідна діяльність в Україні недофінансована [11].

Також у структурі держапарату України чітко не визначено єдине міністерство (відомство), відпові-

дальнє за формування інноваційної, науково-технічної політики країни та контроль за використанням фінансових ресурсів. Нині бюджетне фінансування науки здійснюється за державним та місцевими бюджетами через розпорядників бюджетних коштів за їх бюджетними програмами. Загальні видатки Державного бюджету України на фінансування наукової сфери розподілялись таким чином:

- у 2014 р. за 56 бюджетними програмами 32 головних розпорядників бюджетних коштів (національного та галузевого підпорядкування);
- у 2015 р. за 48 програмами 28 розпорядників;
- у 2016–2017р. за 44 програмами 23 розпорядників;
- у 2018 р. за 50 програмами 25 розпорядників.

Водночас жодний з цих розпорядників, зокрема Національна Академія Наук України, не має достатніх повноважень та ресурсів для координації та ефективної реалізації інноваційної та науково-технічної політики. Обов'язки основних розпорядників не є чітко розмежованими, через що функції та відповідальність державних міністерств і відомств дублюються. Це поглиблює проблему і так неоднозначного, суперечливого законодавчого та нормативного регулювання, зменшує рівень обґрунтованості визначення пріоритетів розвитку інноваційної діяльності. Зокрема, в Україні Законом «Про наукову і науково-технічну діяльність» закріплено 5 галузевих пріоритетів і один загальний, яким є фундаментальні дослідження на загальному рівні [10]. Аналізуючи вищезгадані можливості розвитку інноваційної діяльності в Україні, маємо відзначити, що здебільшого державні цільові наукові програми включають не тільки прикладні дослідження зі швидкою перспективою впровадження результатів у виробництво, але й великий відсоток фундаментальних досліджень. Таке поєднання, з одного боку, стримує впровадження інновацій, а з іншого боку, дає змогу постійно мати певний нарізок знань і не відставати від загальносвітових трендів розвитку науки. Також потрібно відзначити обмеження у фінансуванні цих проєктів, що суттєво обмежує інноваційну діяльність. МОН України через хронічне недофінансування віддає пріоритет фундаментальним дослідженням, тоді як прикладні розробки переважно переведені на самофінансування. В результаті цього велика кількість обсягу прикладних робіт називають фундаментальними, щоби формально потрапити під пріоритет. МОН України навів приклад, коли у секції містяться фундаментальні роботи з будівельних матеріалів чи фундаментальні роботи з технологій вирощення часнику. Отже, міністерство працює над рекласифікацією проєктів, але точно визначити приналежність проєкту до фундаментального чи прикладного експерти МОН вважають непростим завданням, також непростим вони вважають оцінку новизни наукового знання.

Традиційно серед головних розпорядників бюджетних коштів на науку найбільшою залишається Національна академія наук України. У 2018 р. вона була профінансована на 4 367,40 млн. грн., або 48,9% загального обсягу фінансування на науку. Найбільшою бюджетною програмою одночасно у НАН та по науці загалом традиційно залишається КПКВК 6541030 «Фундаментальні дослідження, прикладні наукові і науково-

технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням, підготовка наукових кадрів, фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури та наукових об'єктів, що становлять національне надбання, забезпечення діяльності наукових бібліотек» з обсягом фінансування 2 880,2 млн. грн., або 44,0% всього бюджету на науку [12, с. 42]. Переважно ці видатки спрямовані на фінансування зарплатних потреб співробітників НАНУ, які навіть зараз, в умовах великого скорочення штату Академії, не в змозі перекрити всі її потреби, що призводить до часткового фінансування наукових колективів та скорочення робочих днів. Отож, коли більшість реальних виконавців наукових досліджень, яку складають люди середнього віку та молодь, має трохи більшу за мінімальну заробітну плату (оклад, визначений штатним розписом, зменшується з урахуванням скороченої кількості протабельованих робочих днів), не викликає подиву тенденція до «відтоку інтелектуалів», які в ЄС вельми цінуються. Запровадження безвізового режиму, низькі соціальні стандарти життя населення в Україні посилюють міграційні тенденції, особливо серед кваліфікованих робітників, талановитої молоді, науково-технічних працівників.

Інша інституційна особливість сучасної науки, що перетворює науковців на зневірених у перспективах трудової діяльності у сфері науки та освіти, – це підвищення вимог до кваліфікації наукових кадрів, результативності їх роботи, що обумовлено процедурою акредитації науково-дослідних установ. Відповідно, провідні науковці, що керують проєктами, часто не мають достатньо мотивів та часу на саму наукову діяльність, опікуючись організаційними, господарськими питаннями, навчанням студентів, аспірантів тощо.

Відзначимо, що перекладання тягара наповнення дохідної частини кошторисів науково-дослідних установ на спецфонди позбавляє наукові установи фінансових можливостей не тільки для того, щоби розвиватися, оновлювати матеріально-технічну базу, але й для того, щоби сплачувати комунальні платежі, які за останні 2 роки зросли майже в 4 рази. Відмова від здійснення передоплати з бюджету по договорах з організаціями-партнерами, їх невчасна сплата, зниження межі ціни закупівель без тендерів через систему “ProZorro” до 50 тис. грн. (зокрема, під час купівлі обладнання) призводять до багаторазових ітерацій виписування рахунків, затягування освоєння коштів за проєктами, фальсифікацій. Також має місце відтермінування початку проєктів із січня до червня, навіть вересня, в результаті чого бюджетні НДР стають недоцільними за співвідношенням «ефект – корисність». Сама ж наука перетворюється на колесо фортуни: пощастить виграти проєкт чи ні, чи вдасться підтвердити висунуту наукову гіпотезу, досягти визначених наукових результатів у скорочені терміни, чи буде повністю профінансована наукова тема, чи буде в майбутньому функціонувати ця наукова установа.

Таке фінансування характерне для всіх дослідних колективів у сфері Міністерства освіти та науки України (МОН). Все це призводить до втрати потужного науково-технічного потенціалу, який міг би стати одним з основних рушіїв економічного розвитку України.

Необхідно привернути увагу до розуміння того, що інновації є продуктом винахідницької, науково-технічної діяльності та формують базис конкурентоспроможної, ефективної економіки. Необхідно повернутися обличчям до інституцій, які можуть стати джерелом економічного зростання. Так, головна місія науки в Україні, що сформульована у Законі «Про наукову і науково-технічну діяльність», звучить таким чином: «Рівень розвитку науки і техніки є визначальним чинником прогресу суспільства, підвищення добробуту громадян <...> Цим зумовлена необхідність пріоритетної державної підтримки розвитку науки як джерела економічного зростання і невід'ємної складової частини національної культури та освіти, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу <...>, задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб». Однак у сучасних реаліях з огляду на бюджетне та небюджетне фінансування науково-технічних розробок складається враження, що система досліджень та інновацій не є пріоритетом для наших державотворців. Наприклад, в основній науковій інституції нашої держави, яка була впродовж більш ніж 100 років головним чинником передових інноваційних досліджень, а саме Національній академії наук України, відбуваються вибори нового президента та формування пріоритетів розвитку науково-технічних досліджень, але це відбувається поза увагою суспільства. Хоча в такі переломні часи цілком логічно сформулювати нову парадигму існування української системи досліджень із залученням широкого обговорення в суспільстві, на основі чого сформувати нові цілі державної політики у сфері інновацій, науки та технологій. Ці цілі потрібно визначати з огляду на сучасний стан науки в Україні та досвід інших країн. Наприклад, ЄС, формулюючи цілі політики інновацій, переглядає їх регулярно, відштовхуючись від реальних викликів та можливостей конкретного часу. Для того щоби забезпечити розвиток, а не стати декларацією, політика має відповідати реальному стану речей, потенційним можливостям України на найближчі роки та бути забезпеченою відповідними ресурсами. Цілі мають бути актуальними, сформульованими досить чітко, досяжними та зрозумілими для науковців і суспільства. Наша держава має науково-технічний потенціал, але водночас він слабо орієнтований на реалізацію конкретних інновацій у реальному секторі економіки.

В сучасних умовах вирішення проблем подолання відставання розвитку економіки України в усіх галузях виробництва потребує рішучих дій з боку держави. Потрібно дуже стрімко посилити зв'язок між наукою, бізнесом та державою. Підприємства мають ставати інноваційно активними, отримуючи доступ до державного наукового потенціалу. Для того щоби забезпечити швидке економічне зростання (яке згодом дасть змогу фінансувати передові фундаментальні та прикладні розробки), прикладна наука зараз перш за все має бути зосереджена на сферах, де є можливими кооперація з бізнесом та якнайшвидше впровадження інноваційних технологій. Державні ресурси також мають бути сконцентровані на цих напрямках. Наявність корпоративного замовника з реального сектору економіки (можливо, на умовах часткового співфінансування) має стати критерієм отримання державного фінансування прикладних

наукових робіт та створення прототипів інноваційних продуктів. Уряд має усунути всі бюрократичні перепони для роботи науковців з бізнесом, ініціювати та фінансувати спільні заходи та конференції, де науковці можуть зустрітися з представниками компаній, орієнтованими на впровадження інновацій, а також знайти точки перетину їх інтересів. Потрібно створити онлайн-систему «Прикладна наука», де фірми, органи влади, будь-хто зацікавлений можуть знайти наукові результати робіт, необхідні дані та контакти виконавців.

Окрім державних цільових наукових програм в Україні, інноваційна діяльність у науково-технічній сфері стимулюється створенням науково-технологічних парків та малих підприємств на базі науково-технічних складів, за рахунок закордонних фондів і програм співробітництва.

Технопарки – це добровільні об'єднання суб'єктів наукової, науково-технічної і підприємницької діяльності (без обмеження форм власності), які представляють інноваційні структури у вигляді груп юридичних осіб, що діють на підставі угоди про спільну діяльність [13]. Для України технопарки не є новою формою реалізації інноваційної діяльності. Перші технопарки в Україні з'явилися у 2000 р., їх основними завданнями було сприяння розвитку та впровадженню у виробництво сучасних технологій, випуск високотехнологічної продукції. Перевагою технопарків є те, що вони формують ланцюг «наука – впровадження», поєднують науково-дослідні, технологічні та виробничі підприємства. Основні завдання щодо розроблення інноваційних та інвестиційних проєктів у технопарках відбуваються за участю наукових організацій. Колективи, що включають науковців, інженерно-технічних співробітників та мають значний науковий і практичний досвід роботи у своїх галузях, співпрацюють з підприємствами різних форм власності для швидкого впровадження науково-технічних розробок у серійне виробництво. Інноваційна та інвестиційна діяльність технопарків базується на матеріально-технічній і виробничій базі їх учасників, що включають наукові лабораторії, інженерно-конструкторські відділи та виробничі потужності. У сукупності наукова й виробнича інфраструктура технопарків має забезпечити проведення всього комплексу робіт відповідно до проєктів: від маркетингових досліджень, науково-технічних розробок до промислового випуску інноваційної продукції та навчання персоналу.

Найбільш успішними були технопарки, інноваційна діяльність яких спрямована на впровадження досягнень у галузі паливно-енергетичного комплексу, металургії, нетрадиційної та теплоенергетики, інформаційних та телекомунікаційних технологій, програмного забезпечення, еколого-, енергоощадних технологій. Серед них потрібно виділити такі технопарки, як «Вуглемаш», «Інститут технічної теплофізики», «Інтелектуальні інформаційні технології», «Укрінфотех», «Перспектива». Водночас їх податкове регулювання змінилося, діяльність технопарків була прирівняна до діяльності інших підприємств, зокрема посередницького профіля. Так, зміни, введені подальшими постановами Кабміну, суттєво змінили умови справляння податку на додану вартість та ввізного мита [13], через що з 2004 р. для того, щоби отримати податкову пільгу,

необхідно було проходити зайві бюрократичні експертизи не лише обладнання, але й сировини та комплектуючих, а також доводити, що вони не є аналогічними вітчизняним.

З настанням економічної кризи 2008 р. інноваційна діяльність у технопарках поволі вщухала. Слід відзначити, що у США, Китаї, Японії технопарки мають високу ефективність та забезпечують трансферт наукових знань у виробництво, а для їх розвитку не лише створюються економічні умови, але й виділяється пряма фінансова підтримка. Проводячи паралель закордонного досвіду з Україною, маємо зазначити, що у 2019–2020 рр. Міністерством освіти і науки на базі закладів вищої освіти було утворено більш ніж два десятки технопарків. Зауважимо суттєву різницю між промисловими технопарками за кордоном та технопарками, що утворилися за останній рік на базі українських закладів вищої освіти задля залучення талановитої молоді до науково-дослідної діяльності, переважно для реалізації їх наукового потенціалу у вигляді інноваційних стартапів на стадії комерціалізації результатів наукових досліджень. Отже, йдеться про зовсім інший масштаб фінансування та промислового виробництва, що ще раз підтверджує декларативність ідеї інноваційного розвитку та владну неспроможність провадити ефективну інноваційну політику.

В результаті такої політики у сучасній Україні система наукових досліджень та інновацій зосереджена переважно в державних науково-технічних установах, що були сформовані ще за часів СРСР та все ще не втратили свій науковий потенціал. Нині, як видно з рис. 1, доступність для вітчизняних промислових підприємств закордонних машин, обладнання та програмного забезпечення після 2008 р. суттєво обмежилась з огляду на девальвацію гривні, проте вони відчувають потребу в інноваційних технологічних процесах, обладнанні, яку намагаються задовольнити через використання доступних науково-дослідних розробок.

Так, на розвиток внутрішнього наукоємного продукту, дослідження та розробки підприємства у 2018 р. витратили лише 3,2 млрд. грн. (0,1% ВВП) [11]. Таким чином, частка видатків на наукові дослідження та розробки у витратах на інноваційну діяльність промислових підприємств за 2015–2018 рр. зросла з 14,8% до 26,3%, водночас в умовах несформованої інноваційної системи України говорити про відновлення інтелектуально-інноваційного потенціалу України ще зарано. Водночас витрати на інноваційні машини, обладнання, програмне забезпечення, переважно імпорتنі, складають значну частину видатків (у 2018 р. – 68,1%), проте їх частка є нижчою порівняно з 2015 р. (80,6%) (рис. 1).

У зв'язку з тим, що новітні технології з кожним роком все більше проникають у наше суспільство, виникає потреба в розвитку інноваційного менеджменту в науково-технічній сфері як головної умови швидкого просування інноваційних технологій від лабораторних зразків до широкомасштабного виробництва. Варто зауважити, що вітчизняна економічна наука виявилась недостатньо підготовленою сьогодні, адже існує певний розрив між динамічними змінами в науково-технічному секторі та інституційному забезпеченні інноваційних процесів. Для порівняння, в країнах ЄС 49% приватних компаній вважають себе інноваторами, тоді як в Україні цей показник становить лише 17%, що відображає реальний стан реалізації інноваційної політики, тому в умовах, коли Україна не може достатньо фінансувати науково-технічну діяльність, необхідно забезпечити можливість для комерціалізації науковими установами власних розробок. Цього можна досягти шляхом створення брокерських центрів інноваційних технологій, а також підготовки компетентних проектних менеджерів. З огляду на те, що досить часто винаходи, технології, зроблені в певних галузях, суттєво визначають подальший розвиток іншої галузі, формування образу майбутньої інновації під час реалізації науково-дослідних проектів вимагає

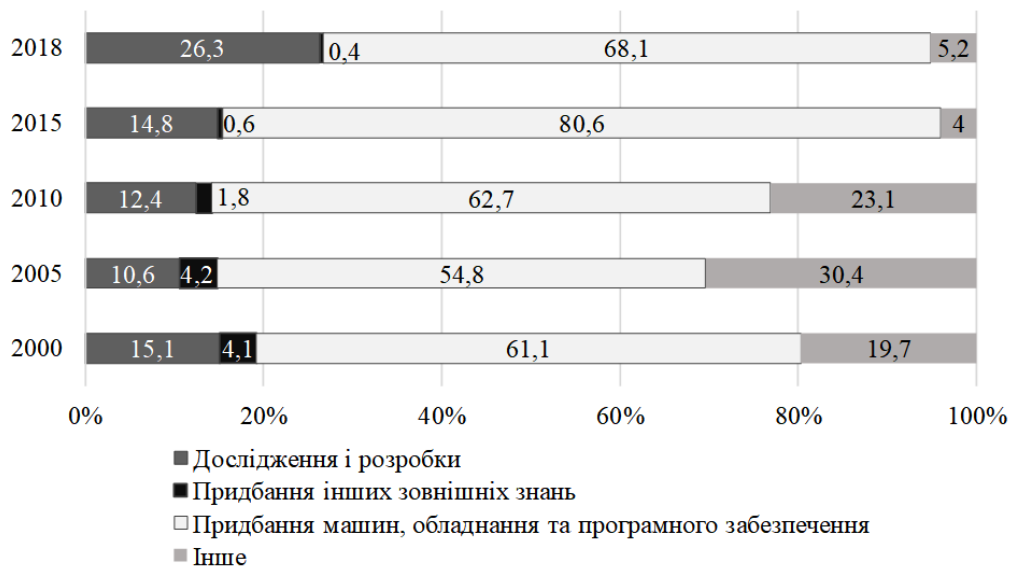

Рисунок 1 – Питома вага витрат за напрямками інноваційної діяльності промислових підприємств, %

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України [11]

від менеджера проекту широкого спектру знань суміжних галузей, уміння вести досить глибоко патентний пошук для отримання покращених технічних, технологічних, економічних, інших характеристик продукту, а також бути економічно грамотним, здатним до міждержавних комунікацій, уміти виявити «золоте зерно» в наборі наукових фактів. Таким чином, управління інноваційною діяльністю включає не лише науково-технічну, але й організаційну, фінансову і комерційну діяльність, де остання є найважливішою складовою частиною просування новітніх технологій споживачам. З огляду на необхідність активізації комерціалізації інноваційних розробок суттєвою складовою частиною сучасної інноваційної діяльності має стати маркетинг нових продуктів (види діяльності, пов'язані з виходом нового продукту на ринок, тобто попереднє дослідження ринку, адаптація продукту до різних ринків, рекламна кампанія).

Ще одним методом швидкого впровадження новітніх технологій у виробництво є продаж інтелектуальної власності (патенти, ноу-хау, авторські свідоцтва) суб'єктам комерційної діяльності, зацікавленим у практичному застосуванні результатів наукових досліджень. В цьому разі продавці права інтелектуальної власності отримують прибуток, а об'єкт продажу може бути запущений у виробництво найближчим часом, але на практиці, згідно з угодами про передачу інтелектуальної власності, покупець вводить мораторій для продавця, що стосується всіх розробок, пов'язаних з об'єктом угоди на певний час (загалом період самоокупності розробки плюс прибуток). Це потрібно для запобігання новим розробкам у цій сфері, що можуть бути передані конкуренту. Під час укладання таких угод група, що займалась науковими розробками, пов'язаними з предметом інтелектуальної власності, має бути перепрофільована або розформована. Можливе також підписання довгострокових контрактів про передачу всіх майбутніх інноваційних досліджень певному покупцю, але з огляду на нестабільність економіко-політичної ситуації в Україні такі контракти укладаються вкрай рідко.

Існують також зовнішні джерела підтримки інноваційної діяльності для українських учених. Це проекти із західними інститутами-партнерами або фірмами, джерелами фінансування в яких є держави-донори (США, Канада, Німеччина, Франція тощо). Виконуючи такі проекти, українські вчені навчаються сучасному досвіду інноваційного менеджменту, оскільки основною вимогою спільних проектів є виведення технології на ринок за певний термін. Результатом може бути як дослідна партія зразків, передана для тестування, так і пілотний проект чи серійне виробництво. Вимоги до проектів досить «жорсткі»: колектив виконавців проекту має представити дослідження ринку, над якими буде працювати в ході виконання проекту. Необхідно також зазначити, які виконавці проекту будуть займатися дослідженням ринку, чи додати до колективу фахівця з ринкових досліджень, який допоміг би науковцям у цій новій роботі. В заявці на проект потрібно проаналізувати наукову й технічну вартість, комерційний чи конкурентоспроможний потенціал розробки.

Одними з найбільш поширених міжнародних проектів є проекти Українського Науково-Технічного Центру (STCU), наукові проекти НАТО «Наука заради Миру»

(NATO Science for Peace) та співробітництво в Європейських Рамкових Проєктах (European Commission Framework Programme). Партнерські проекти STCU були створені для запобігання передачі військових технологій третім країнам. Зараз вони спрямовані більше на комерціалізацію наукових розробок українських учених, розвиток інноваційних підходів у науковій діяльності та впровадження світових методик менеджменту проектів. Досить цікавим є досвід співпраці в Європейських Рамкових проєктах, коли певні групи дослідників та промисловців, що географічно перебувають у різних куточках Європи, об'єднуються для вирішення певного завдання. Основна мета цих проєктів полягає у посиленні дослідницьких та інноваційних можливостей науково-дослідних груп, оптимізації використання й розвитку дослідницьких інфраструктур, посиленні інноваційних можливостей малого й середнього бізнесу та його можливостей отримувати вигоду від досліджень, а також зближенні науки й суспільства та розвитку міжнародної співпраці. Основним недоліком таких програм є позиціонування України як країни третього ешелону, що суттєво зменшує фінансування, але позитивний досвід взаємодії із західними партнерами для впровадження інноваційного продукту переважає всі недоліки.

Практика розвинених країн світу свідчить про те, що реальною основою соціально-економічних перетворень є науково-технічний прогрес. В Україні також існують можливості для успішного розвитку інноваційної діяльності, незважаючи на економічні та соціально-політичні проблеми. З огляду на перераховані можливості український учений може повністю реалізувати інноваційний продукт. Більш гостро стоїть проблема недостатньої кількості кваліфікованих інноваційних менеджерів, які здатні постійно вивчати ринки нововведень та кваліфіковано управляти проєктами. Вирішити її можна шляхом навчання інноваційному менеджменту із залученням спеціалістів та через співпрацю із закордонними колегами в рамках міжнародних проєктів.

Висновки. Окресливши вищезгадані проблеми, вбачаємо доцільним визначити головні перспективні напрями вдосконалення державного регулювання процесу управління інноваційними проєктами у сфері продукування інновацій. Зокрема, перш за все необхідно:

- встановити організаційну вертикаль щодо формування інноваційної політики та чітко сформулювати стратегію інноваційного розвитку України;

- відновити норми законів щодо підтримки інноваційних підприємств, усунути зайву бюрократизацію експертизи їх діяльності;

- відновити пріоритетність норм законодавчих актів та кодексів над нормативно-правовими актами міністерств і відомств, що унеможливить зміни векторів державної політики щодо розбудови інтелектуально-інноваційної моделі економіки та підвищить відповідальність виконавчої влади за реалізацію інноваційної політики;

- змінити підходи до фінансування науки, зокрема забезпечити прозору конкурсну грантову підтримку прикладних проєктів на засадах повного або часткового державного фінансування, що дасть змогу усунути необхідність «проштотувати» інноваційні проєкти через систему негнучкого жорсткого адміністративного керівництва;

– підвищити видатки на науку під час формування держбюджету;

– переглянути підходи до визначення вартості праці науковців з огляду на тривалість їх навчання та отримання необхідних компетенцій, практичного досвіду, що має переломити тенденцію ставлення до дослідників як до некваліфікованої робочої сили;

– зменшити тягар покриття дефіциту кошторису бюджетів наукових установ за рахунок спецфондів, в результаті чого послаблюється активність міжорганізаційних зв'язків, запроваджується жорстка економія видатків на оплату праці та комунальні послуги, внаслідок чого умови роботи в наукових установах нерідко перебувають за межами норм безпеки праці, що спричинює загострення захворювань та сприяє абсентизму на робочому місці;

– розробити процедури фінансування проєктів у стадії отримання дослідних зразків та дослідних партій із залученням представників промислових підприємств за рахунок сприяння просуванню результатів науково-дослідних робіт через створення інституту брокерської підтримки та маркетингу науково-дослідної продукції, підготовки менеджерів проєктів у сфері наукових досліджень та розробок;

– змінити процедуру закупівлі обладнання за державні кошти, що дасть змогу оновити застарілі основні виробничі фонди та частково забезпечити матеріально-технічні потреби наукових установ;

– забезпечити державне сприяння активізації трансферу технологій на основі інтернет-підтримки баз даних наукових розробок, посилення захисту продуктів інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Боднарчук В.Д. Державне регулювання інноваційного розвитку регіону. *Економіка та держава*. 2010. № 5. С. 93–95.
2. Волкова О.І., Денисенко М.П. Інноваційний розвиток промисловості України. Київ : КНТ, 2006. 648 с.
3. Гець В.М., Семиноженко В.М. Інноваційні перспективи України. Харків : Константа, 2006. 272 с.
4. Гусев В.О. Державна інноваційна політика: методологія формування та впровадження : монографія. Донецьк : Юго-Восток, 2011. 624 с.
5. Онишко С.В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку : монографія. Ірпінь : Національна академія ДПС України, 2004. 434 с.
6. Шевчук С.В. Державне регулювання як важливий фактор активізації інноваційних процесів в Україні. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2011. № 1. С. 632–642.
7. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 29.04.2020).
8. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 8 вересня 2011 р. № 3715-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text> (дата звернення: 29.04.2020).
9. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків : Закон України від 16 липня 1999 р. № 991-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14> (дата звернення: 29.04.2020).
10. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звернення: 29.04.2020).
11. Наукова та інноваційна діяльність в Україні, 2018. Київ : Державна служба статистики України, 2019. 108 с.
12. За підсумками діяльності НАН України у 2019 році / Національна академія наук України. Київ : Академперіодика, 2020. 43 с. URL: http://files.nas.gov.ua/text/report/2019_ua.pdf (дата звернення: 29.04.2020).
13. Про затвердження Положення про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 травня 1996 р. № 549. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-96-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.04.2020).

References:

1. Bodnarchuk, V.D. (2010). "Derzhavne rehulivannia innovatsijnoho rozvytku rehionu". *Ekonomika ta derzhava*, no. 5, pp. 93–95.
2. Volkova, O.I. and Denysenko, M.P. (2006), *Innovatsijnyj rozvytok promyslovosti Ukrainy* [Innovative development of Ukrainian industry]. Kyiv: KNT.
3. Heiets', V.M. and Semynozhenko, V.M. (2006). *Innovatsijni perspektyvy Ukrainy* [Innovative prospects of Ukraine]. Kharkiv: Konstanta.
4. Husiev, V.O. (2011). *Derzhavna innovatsijna polityka: metodolohiia formuvannia ta vprovadzhennia* [State innovation policy: methodology of formation and implementation]. Donetsk: Yuho-Vostok.
5. Onyshko, S.V. (2004). *Finansove zabezpechennia innovatsijnoho rozvytku* [Financial support of innovative development]. Irpin: National Academy of the State Tax Service of Ukraine.
6. Shevchuk, S.V. (2011). "Derzhavne rehulivannia iak vazhlyvyj faktor aktyvizatsii innovatsijnykh protsesiv v Ukraini". *Zbirnyk naukovykh prats' Natsional'noho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy*, no. 1, pp. 632–642.
7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2002). The Law of Ukraine "About innovative activity". Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (accessed: 29 April 2020).
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011). The Law of Ukraine "On priority areas of innovation in Ukraine". Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text> (accessed: 29 April 2020).
9. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999). The Law of Ukraine "About the special mode of innovative activity of technological parks". Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14> (accessed: 29 April 2020).
10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015). The Law of Ukraine "On scientific and scientific-technical activity". Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (accessed: 29 April 2020).
11. State Statistics Service of Ukraine (2019). *Naukova ta innovacijna dijal'nist' v Ukraini, 2018* [Scientific and innovative activity in Ukraine, 2018]. Kyiv: State Statistics Service of Ukraine.
12. National Academy of Sciences of Ukraine (2020). *Za pidsumkamy dial'nosti NAN Ukrainy u 2019 rotsi* [Following the results of activity of NAS of Ukraine in 2019]. Kyiv: Akademperiodyka. Available at: http://files.nas.gov.ua/text/report/2019_ua.pdf (accessed: 29 April 2020).

13. Cabinet of Ministers of Ukraine (1996). "On approval of the Regulations on the procedure for creation and operation of technology parks and innovation structures of other types". Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-96-%D0%BF#Text> (accessed: 29 April 2020).

Zgalat-Lozynska Liubov

Kyiv National University of Construction and Architecture

DIRECTIONS OF STATE REGULATION IMPROVEMENT OF THE INNOVATIVE PROJECTS MANAGEMENT PROCESS IN THE SCIENTIFIC SPHERE

The article is devoted to the modern problems of state regulation of the innovative projects management in the scientific sphere in Ukraine. The purpose of the article is to analyze the problems of state regulation of the process of managing innovative projects in the scientific sphere and to determine the directions of their solution. The facts of inconsistency of actions of the authorities concerning financial, administrative and organizational maintenance of innovative activity are established. Insufficient clarity of distribution of functions between managers of budgetary funds in the field of scientific and technical activity is confirmed, problems of financial support of establishments and workers of science are revealed. The role of Western partners as an external source of support for innovation for Ukrainian scientists is considered. The main partners, positives and shortcomings of foreign support of research groups, ways to optimize the use and development of research infrastructures, strengthening innovative opportunities for cooperation between industrial enterprises and research institutions are identified. The problem of insufficient number of qualified innovation managers who are able to constantly study innovation markets and manage projects competently has been identified. It is necessary to reduce the coverage of the estimated deficit of the research institutions budget by a special fund, to ensure the transparency of competitions for grants for applied projects through full or partial state funding was justified. Approaches to evaluating scientists also need to be reconsidered. The necessity to change the procedure for purchasing equipment at public expense is substantiated, which will allow partially providing material and technical needs and updating obsolete fixed assets of scientific institutions. Proposals for changing the procedure for financing projects at the stage of obtaining prototypes and test batches with the involvement of representatives of industrial enterprises are provided. This can be achieved by promoting the results of research through the creation of an institute of brokerage support and marketing of research products, state assistance in intensifying the transfer of technologies based on the internet-support for databases of scientific developments.

Key words: *innovation activity, state regulation, scientific and technical activity, financing of innovation projects, state innovation policy, techno parks, technology transfer.*

JEL classification: B22, E02, O31, O38.
